

PHƯƠNG PHÁP 10: SỬ DỤNG CHẤT ẢO, SỐ OXI HÓA ẢO

I. PHƯƠNG PHÁP SỬ DỤNG CHẤT ẢO, SỐ OXI HÓA ẢO

Phương pháp sử dụng chất ảo, số oxi hóa ảo là một phương pháp mới lạ để giải nhanh một số dạng bài tập trắc nghiệm hóa học.

Cơ sở của phương pháp : *Chuyển hỗn hợp ban đầu thành hỗn hợp mới hoặc hợp chất mới; chuyển dung dịch ban đầu thành một dung dịch mới; gán cho nguyên tố số oxi hóa mới khác với số oxi hóa thực của nó. Từ đó giúp cho việc tính toán trở nên dễ dàng và nhanh chóng hơn.*

Hỗn hợp, hợp chất, dung dịch, số oxi hóa mới được gọi là *ảo* vì nó không có trong giả thiết của bài toán.

II. PHÂN DẠNG BÀI TẬP VÀ CÁC VÍ DỤ MINH HỌA

1. Sử dụng dung dịch ảo

Ví dụ 1: Dung dịch X chứa a mol Na^+ ; b mol HCO_3^- ; c mol CO_3^{2-} và d mol SO_4^{2-} . Để tạo kết tủa lớn nhất người ta phải dùng 100 ml dung dịch $\text{Ba}(\text{OH})_2$ x mol/l. Biểu thức tính x theo a và b là:

A. $x = \frac{a+b}{0,1}$.   B. $x = \frac{a+b}{0,2}$.   C. $x = \frac{a+b}{0,3}$.   D. $x = \frac{a+b}{2}$.

(Đề thi thử Đại học lần 1 – THPT Chuyên Hùng Vương – Phú Thọ, năm học 2012 – 2013)

Hướng dẫn giải

Chuyển ion HCO_3^- thành 2 ion ảo là CO_3^{2-} và H^+ .

Chuyển dung dịch X thành dung dịch ảo X' gồm : a mol Na^+ ; b mol H^+ , (b+c) mol CO_3^{2-} và d mol SO_4^{2-} .

Cho $\text{Ba}(\text{OH})_2$ vào dung dịch X' sẽ tạo ra kết tủa là BaSO_4 và BaCO_3 . Như vậy các ion Na^+ và H^+ đã được thay thế bằng ion Ba^{2+} .

Áp dụng bảo toàn điện tích, ta có :

$$2n_{\text{Ba}^{2+}} = n_{\text{Na}^+} + n_{\text{H}^+} \Rightarrow n_{\text{Ba}^{2+}} = \frac{a+b}{2} \text{ mol} \Rightarrow n_{\text{Ba}(\text{OH})_2} = \frac{a+b}{2} \text{ mol} \Rightarrow x = \frac{a+b}{0,2}$$

Ví dụ 2: Dung dịch X chứa các ion: CO_3^{2-} , SO_3^{2-} , SO_4^{2-} , 0,1 mol HCO_3^- và 0,3 mol Na^+ . Thêm V lít dung dịch $\text{Ba}(\text{OH})_2$ 1M vào X thì thu được lượng kết tủa lớn nhất. Giá trị nhỏ nhất của V là :

A. 0,15.   B. 0,25.   C. 0,20.   D. 0,30.

(Đề thi thử Đại học lần 1 – THPT Hạ Hòa – Phú Thọ, năm học 2013 – 2014)

Hướng dẫn giải

Chuyển ion HCO_3^- thành 2 ion ảo là CO_3^{2-} và H^+ .

Chuyển X thành dung dịch ảo X' gồm : 0,1 mol H^+ , 0,3 mol Na^+ và các ion CO_3^{2-} , SO_3^{2-} , SO_4^{2-} .

Sau phản ứng của X' với $\text{Ba}(\text{OH})_2$, các ion CO_3^{2-} , SO_3^{2-} , SO_4^{2-} được thay bằng ion OH^- .

Theo bảo toàn điện tích, ta có :

$$n_{\text{OH}^-} = n_{\text{H}^+} + n_{\text{Na}^+} = 0,4 \text{ mol} \Rightarrow n_{\text{Ba}(\text{OH})_2} = 0,2 \text{ mol} \Rightarrow V_{\text{dd Ba}(\text{OH})_2 1\text{M}} = 0,2 \text{ lít}$$

Ví dụ 3: Dung dịch E gồm x mol Ca^{2+} , y mol Ba^{2+} , z mol HCO_3^- . Cho từ từ dung dịch $\text{Ca}(\text{OH})_2$ nồng độ a mol/l vào dung dịch E đến khi thu được lượng kết tủa lớn nhất thì vừa hết V lít dung dịch $\text{Ca}(\text{OH})_2$. Biểu thức liên hệ giữa các giá trị V, a, x, y là

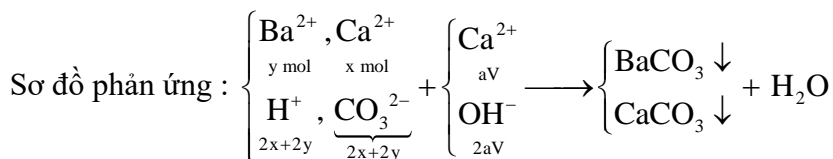
A. $V = \frac{x+y}{a}$ B. $V = \frac{x+2y}{a}$ C. $V = 2a(x+y)$ D. $V = a(2x+y)$

Hướng dẫn giải

Chuyển E thành dung dịch ảo E' gồm : x mol Ca^{2+} , y mol Ba^{2+} , z mol H^+ và z mol CO_3^{2-} .

Áp dụng bảo toàn điện tích cho dung dịch E', ta có :

$$2n_{\text{Ba}^{2+}} + 2n_{\text{Ca}^{2+}} + n_{\text{H}^+} = 2n_{\text{CO}_3^{2-}} \Rightarrow z = 2x + 2y$$

Áp dụng bảo toàn điện tích trong phản ứng của Ba^{2+} , Ca^{2+} với ion CO_3^{2-} , ta có :

$$n_{\text{Ba}^{2+}} + n_{\text{Ca}^{2+}} = n_{\text{CO}_3^{2-}} \Rightarrow \boxed{V = \frac{x+y}{2}}$$

Hoặc áp dụng bảo toàn điện tích trong phản ứng của ion H^+ với ion OH^- , ta có :

$$n_{\text{H}^+} = n_{\text{OH}^-} \Rightarrow 2x + 2y = 2aV \Rightarrow \boxed{V = \frac{x+y}{2}}$$

Ví dụ 4: Một cốc chứa dung dịch A gồm a mol Ca^{2+} , b mol Mg^{2+} và c mol HCO_3^- . Dùng V lít dung dịch $\text{Ca}(\text{OH})_2$ x mol/l để kết tủa lượng cation trong cốc. Biết kết tủa tạo ra là CaCO_3 và $\text{Mg}(\text{OH})_2$. Mối quan hệ giữa V, a, b, x là :

A. $V = (a + 2b)/x$ **B.** $V = (2a + b)/x$ **C.** $V = (a + b)/x$ **D.** $V = (2a + 2b)/x$

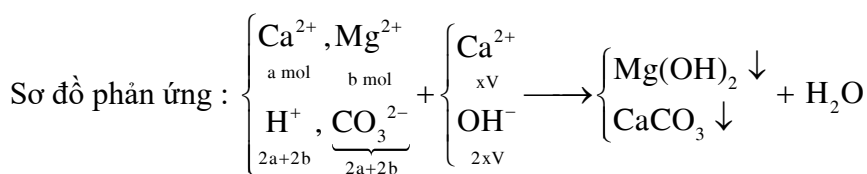
(Đề thi thử đại học lần 1 – THPT Cẩm Khê – Phú Thọ, năm học 2013 – 2014)

Hướng dẫn giải

Chuyển A thành dung dịch ảo A' gồm : a mol Ca^{2+} , b mol Mg^{2+} , c mol H^+ và c mol CO_3^{2-} .

Áp dụng bảo toàn điện tích cho dung dịch A', ta có :

$$2n_{\text{Ca}^{2+}} + 2n_{\text{Mg}^{2+}} + n_{\text{H}^+} = 2n_{\text{CO}_3^{2-}} \Rightarrow c = 2a + 2b$$

Áp dụng bảo toàn điện tích trong phản ứng của Ca^{2+} với ion CO_3^{2-} , ta có :

$$n_{\text{Ca}^{2+}} = n_{\text{CO}_3^{2-}} \Rightarrow \boxed{V = \frac{a+2b}{x}}$$

Hoặc áp dụng bảo toàn điện tích trong phản ứng của ion Mg^{2+} , H^+ với ion OH^- , ta có :

$$2n_{\text{Mg}^{2+}} + n_{\text{H}^+} = n_{\text{OH}^-} \Rightarrow \boxed{V = \frac{a+2b}{x}}$$

2. Sử dụng hỗn hợp ảo

Ví dụ 1: Hỗn hợp X gồm Na, Ba, Na_2O và BaO. Hòa tan hoàn toàn 21,9 gam X vào nước, thu được 1,12 lít khí H_2 (đktc) và dung dịch Y, trong đó có 20,52 gam $\text{Ba}(\text{OH})_2$. Hấp thụ hoàn toàn 6,72 lít khí CO_2 (đktc) vào Y, thu được m gam kết tủa. Giá trị của m là

A. 23,64.

B. 15,76.

C. 21,92.

D. 39,40.

(Đề thi tuyển sinh Đại học khối A năm 2013)

Hướng dẫn giải

Vấn đề mấu chốt của bài tập này là phải tính được số mol của NaOH trong dung dịch Y. Tuy nhiên, dung dịch Y được tạo thành khi cho hỗn hợp X gồm 4 chất là Na, Na₂O, Ba, BaO tác dụng với H₂O nên việc tính toán gặp nhiều khó khăn (do phải sử dụng nhiều ẩn số mol).

Giả sử ta có thể biến hỗn hợp 4 chất trong X thành một hỗn hợp trung gian X' gồm 2 chất là Na₂O và BaO (bằng cách cho X tác dụng với O₂) thì việc tính toán sẽ trở nên dễ dàng hơn nhiều. Vì số mol Ba(OH)₂ trong Y đã biết nên dễ dàng tính được số mol và khối lượng của BaO trong X'. Từ đó sẽ tính được khối lượng của và số mol của Na₂O, rồi suy ra số mol của NaOH.

Muốn làm như vậy, ta phải biết được tổng số mol electron mà Na, Ba trong X đã nhường trong phản ứng với O₂. Khi đó sẽ biết được số mol electron mà O₂ có thể nhận, từ đó suy ra được số mol của O₂ phản ứng với X để chuyển thành X'.

Trong phản ứng của X với nước, chỉ có Na và Ba phản ứng giải phóng H₂. Nên thông qua số mol H₂ giải phóng ta có thể tính được số mol electron mà Na và Ba nhường.

Theo giả thiết, ta có :

$$n_{\text{H}_2} = \frac{1,12}{22,4} = 0,05 \text{ mol}; n_{\text{Ba(OH)}_2} = \frac{20,52}{171} = 0,12 \text{ mol}; n_{\text{CO}_2} = \frac{6,72}{22,4} = 0,3 \text{ mol}.$$

$$n_{\text{electron trao đổi}} = n_{\text{electron Na, Ba nhường}} = 4n_{\text{O}_2} = 2n_{\text{H}_2} \Rightarrow n_{\text{O}_2} = 0,025 \text{ mol}$$

0,05

$$\Rightarrow m_{(\text{Na}_2\text{O, BaO})} = m_{(\text{Na, Na}_2\text{O, Ba, BaO})} + m_{\text{O}_2} = 21,9 + 0,025 \cdot 32 = 22,7 \text{ gam}.$$

Theo bảo toàn nguyên tố Ba, ta có :

$$n_{\text{BaO trong X'}} = n_{\text{Ba(OH)}_2} = 0,12 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Na}_2\text{O trong X'}} = m_{\text{X'}} - m_{\text{BaO}} = 4,34 \text{ gam}.$$

22,7 0,12 \cdot 153

$$\text{Theo bảo toàn nguyên tố Na: } n_{\text{NaOH}} = 2n_{\text{Na}_2\text{O}} = 2 \cdot \frac{4,34}{62} = 0,14 \text{ mol}.$$

Vậy dung dịch Y có 0,14 mol NaOH và 0,12 mol Ba(OH)₂. Suy ra :

$$n_{\text{OH}^-} = n_{\text{NaOH}} + 2n_{\text{Ba(OH)}_2} = 0,38 \text{ mol} \Rightarrow 1 < \frac{n_{\text{OH}^-}}{n_{\text{CO}_2}} < 2 \Rightarrow \text{tạo ra cả } \text{CO}_3^{2-} \text{ và } \text{HCO}_3^-.$$

Vì phản ứng tạo ra cả hai muối, nên sử dụng công thức giải nhanh, ta có:

$$n_{\text{OH}^-} = n_{\text{CO}_2} + n_{\text{CO}_3^{2-}} \Rightarrow n_{\text{CO}_3^{2-}} = 0,08 \text{ mol} < n_{\text{Ba}^{2+}} = 0,12 \text{ mol}$$

0,38 0,3 ?

$$\Rightarrow n_{\text{BaCO}_3} = 0,08 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{BaCO}_3} = 0,08 \cdot 197 = \boxed{15,76 \text{ gam}}$$

Như vậy để chuyển hỗn hợp gồm các kim loại và oxit thành hỗn hợp các oxit thì ta thêm một lượng oxi là

$$n_{\text{O}_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{2n_{\text{H}_2}}{4} = \frac{2n_{\text{SO}_2}}{4} = \frac{3n_{\text{NO}}}{4} = \frac{n_{\text{NO}_2}}{4}. \text{ Tùy thuộc vào từng bài mà số mol electron có thể tính}$$

theo H₂, SO₂, NO, NO₂,...

Ví dụ 2: Cho 30,7 gam hỗn hợp X gồm Na, K, Na₂O, K₂O tác dụng với dung dịch HCl vừa đủ thu được 2,464 lít H₂ (đktc), dung dịch chứa 22,23 gam NaCl và x gam KCl. Giá trị của x là:

A. 32,78.

B. 31,29.

C. 35,76.

D. 34,27.

Hướng dẫn giải

Chuyển hỗn hợp X thành hỗn hợp ảo X' gồm Na₂O và K₂O bằng cách cho X phản ứng với một lượng O₂ là :

$$n_{O_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{2n_{H_2}}{4} = \frac{2}{4} \cdot \frac{2,464}{22,4} = 0,055 \text{ mol} \Rightarrow m_{X'} = m_X + m_{O_2} = 32,46 \text{ gam.}$$

30,7   0,055.32

Áp dụng bảo toàn nguyên tố Na và K, ta có :

$$n_{Na_2O} = \frac{n_{NaCl}}{2} = \frac{1}{2} \cdot \frac{22,23}{58,5} = 0,19 \text{ mol} \Rightarrow n_{KCl} = 2n_{K_2O} = 2 \cdot \frac{32,46 - 0,19 \cdot 62}{94} = 0,44 \text{ mol}$$

$$\Rightarrow m_{KCl} = 0,44 \cdot 74,5 = \boxed{32,78 \text{ gam}}$$

Ví dụ 3: Hỗn hợp X gồm CaO, Mg, Ca, MgO. Hòa tan 5,36 gam hỗn hợp X bằng dung dịch HCl vừa đủ thu được 1,624 lít H₂ (đktc) và dung dịch Y trong đó có 6,175 gam MgCl₂ và m gam CaCl₂. Giá trị của m là

A. 7,4925 gam.   **B. 7,770 gam.**   **C.** 8,0475 gam.   **D.** 8,6025 gam.

(Đề thi thử Đại học lần 4 – THPT Chuyên Vĩnh Phúc, năm học 2011 – 2012)

Hướng dẫn giải

Chuyển X thành hỗn hợp ảo X' gồm CaO và MgO bằng cách cho X phản ứng với một lượng oxi là :

$$n_{O_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{2n_{H_2}}{4} = \frac{2}{4} \cdot \frac{1,624}{22,4} = 0,03625 \text{ mol} \Rightarrow m_{X'} = m_X + m_{O_2} = 6,52 \text{ gam.}$$

5,36   0,03625.32

Theo bảo toàn nguyên tố Mg và Ca, ta có :

$$n_{MgO} = n_{MgCl_2} = 0,065 \text{ mol} \Rightarrow n_{CaCl_2} = n_{CaO} = \frac{6,52 - 0,065 \cdot 40}{56} = 0,07 \text{ mol}$$

$$\Rightarrow m_{CaCl_2} = 0,07 \cdot 111 = \boxed{7,77 \text{ gam}}$$

Ví dụ 4: Hỗn hợp X gồm Na, Ca, Na₂O, CaO. Hòa tan hết 51,3 gam hỗn hợp X vào nước được 5,6 lít H₂ (đktc) và dung dịch kiềm Y, trong đó có 28 gam NaOH. Hấp thụ 17,92 lít SO₂ (đktc) vào dung dịch Y thu được m gam kết tủa. Giá trị của m là :

A. 60.   **B.** 54.   **C. 72.**   **D.** 48.

Hướng dẫn giải

Chuyển hỗn hợp X thành hỗn hợp ảo X' gồm CaO và Na₂O bằng cách cho X phản ứng với một lượng O₂ là :

$$n_{O_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{2n_{H_2}}{4} = \frac{2}{4} \cdot \frac{5,6}{22,4} = 0,125 \text{ mol} \Rightarrow m_{X'} = m_X + m_{O_2} = 55,3 \text{ gam.}$$

51,3   0,125.32

Theo bảo toàn nguyên tố Na và Ca, ta có :

$$n_{Na_2O} = \frac{n_{NaOH}}{2} = \frac{1}{2} \cdot \frac{28}{40} = 0,35 \text{ mol} \Rightarrow n_{Ca(OH)_2} = n_{CaO} = \frac{55,3 - 0,35 \cdot 62}{56} = 0,6 \text{ mol.}$$

$$\frac{n_{OH^-}}{n_{SO_2}} = \frac{n_{NaOH} + 2n_{Ca(OH)_2}}{n_{SO_2}} = \frac{1,9}{0,8} > 2 \text{ nên kiềm dư, } 0,8 \text{ mol SO}_2 \text{ đã chuyển hết thành } 0,8 \text{ mol SO}_3^{2-}.$$

$$\text{Vì } n_{Ca^{2+}} < n_{SO_3^{2-}} \Rightarrow n_{CaSO_3} = 0,6 \text{ mol} \Rightarrow m_{CaSO_3} = 0,6 \cdot 120 = \boxed{72 \text{ gam}}$$

0,6   0,8

Ví dụ 5*: Hòa tan hoàn toàn 23 gam hỗn hợp X gồm Ca, CaO, K, K₂O vào nước thu được dung dịch trong suốt Y và thoát ra 4,48 lít khí (đktc). Nếu sục 4,48 lít (TN1) hoặc 13,44 lít (TN2) CO₂ (đktc) vào dung dịch Y thu được m gam kết tủa. Sục V lít khí CO₂ vào dung dịch Y thì thấy lượng kết tủa đạt cực đại. Biết ở TN2 đã có hiện tượng hòa tan một phần kết tủa. Giá trị của V là :

A. 6,72 ≤ V ≤ 11,2.   **B.** V = 5,6.   **C.** V = 6,72.   **D.** 5,6 ≤ V ≤ 8,96.

Hướng dẫn giải

Dung dịch Y gồm Ca(OH)₂ và KOH.

Ví dụ 7: Hòa tan hoàn toàn 13,92 gam hỗn hợp bột X gồm Fe_xO_y và Cu bằng dung dịch HNO_3 loãng (dư). Sau phản ứng thu được 2,688 lít khí NO (sản phẩm khử duy nhất, ở đktc) và dung dịch chứa 42,72 gam hỗn hợp muối nitrat. Công thức của oxit sắt là :

- A. Fe_2O_3 .   B. **FeO** .   C. Fe_3O_4 .   D. FeO hoặc Fe_3O_4 .

Hướng dẫn giải

Chuyển hỗn hợp X thành hỗn hợp ảo X' gồm Fe_2O_3 và CuO thì cần cho X phản ứng với một lượng O_2 là :

$$n_{\text{O}_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{3n_{\text{NO}}}{4} = \frac{3}{4} \cdot \frac{2,688}{22,4} = 0,09 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{X}'} = m_{\text{X}} + m_{\text{O}_2} = 16,8 \text{ gam.}$$

13,92   0,09.32

Vậy ta có :

$$\begin{cases} 160n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} + 80n_{\text{CuO}} = 16,8 \\ 242n_{\text{Fe}(\text{NO}_3)_3} + 188n_{\text{Cu}(\text{NO}_3)_2} = 42,72 \\ n_{\text{Fe}(\text{NO}_3)_3} = 2n_{\text{Fe}_2\text{O}_3}; n_{\text{Cu}(\text{NO}_3)_2} = n_{\text{CuO}} \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 0,03 \\ n_{\text{CuO}} = 0,15 \end{cases}$$

Trong hỗn hợp X, ta có :

$$\begin{cases} n_{\text{Fe}} = 2n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 0,06 \\ n_{\text{Cu}} = n_{\text{CuO}} = 0,15 \end{cases} \Rightarrow n_{\text{O}} = \frac{13,92 - 0,06 \cdot 56 - 0,15 \cdot 64}{16} = 0,06 \Rightarrow \frac{n_{\text{Fe}}}{n_{\text{O}}} = \frac{1}{1} \Rightarrow \boxed{\text{FeO}}$$

Ví dụ 8*: Cho 11,36 gam hỗn hợp M gồm Fe, FeO, Fe_2O_3 , Fe_3O_4 phản ứng hết với dung dịch HNO_3 loãng dư thu được 1,344 lít khí NO (sản phẩm khử duy nhất, ở đktc) và dung dịch X. Dung dịch X có thể hòa tan tối đa 12,88 gam Fe (tạo khí NO duy nhất). Số mol HNO_3 có trong dung dịch đầu là

- A. 0,88 mol   B. **0,94 mol**   C. 1,04 mol   D. 0,64 mol

(Đề thi thử đại học lần 4 – THPT Quỳnh Lưu 1 – Nghệ An, năm 2011)

Hướng dẫn giải

Tạo hợp chất ảo Fe_2O_3 bằng cách cho hỗn hợp M phản ứng với O_2 .

$$m_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = m_{(\text{Fe}, \text{Fe}_2\text{O}_3, \text{Fe}_3\text{O}_4, \text{FeO})} + m_{\text{O}_2} = 11,36 + \frac{3}{4} \cdot \frac{1,344}{22,4} \cdot 32 = 12,8 \text{ gam}$$

$$\Rightarrow n_{\text{Fe trong M}} = 2n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 2 \cdot \frac{12,8}{160} = 0,16 \text{ mol} \Rightarrow n_{\text{O trong M}} = \frac{11,36 - 0,16 \cdot 56}{16} = 0,15 \text{ mol.}$$

Vì dung dịch X hòa tan tối đa Fe nên muối tạo ra là $\text{Fe}(\text{NO}_3)_2$.

Chuyển 11,36 gam M và 12,88 gam Fe thành hỗn hợp ảo M' chứa 0,39 mol Fe và 0,15 mol O.

Áp dụng bảo toàn electron cho phản ứng của M' với HNO_3 tạo muối $\text{Fe}(\text{NO}_3)_2$, ta có :

$$2n_{\text{Fe}} = 2n_{\text{O}} + 3n_{\text{NO}} \Rightarrow n_{\text{NO}} = 0,16 \text{ mol} \Rightarrow n_{\text{HNO}_3} = 2n_{\text{Fe}(\text{NO}_3)_2} + n_{\text{NO}} = \boxed{0,94 \text{ mol}}$$

0,39   0,15   ?   0,39   0,16

Bạn đọc có thể tham khảo cách giải khác ở phần bài tập áp dụng, câu 8.

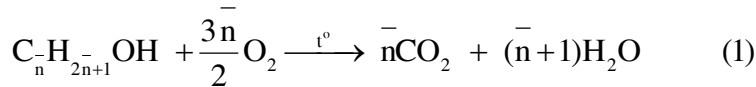
Ví dụ 9: Hỗn hợp X gồm C_3H_8 , $\text{C}_2\text{H}_4(\text{OH})_2$ và một ancol no, đơn chức, mạch hở (trong đó C_3H_8 , $\text{C}_2\text{H}_4(\text{OH})_2$ có số mol bằng nhau). Đốt cháy hoàn toàn 5,444 gam X rồi hấp thụ toàn bộ sản phẩm cháy vào bình đựng dung dịch $\text{Ba}(\text{OH})_2$ dư thì khối lượng bình tăng lên 16,58 gam và xuất hiện m gam kết tủa. Giá trị của m là

- A. 42,158.   B. 47,477.   C. **45,704.**   D. 43,931.

Hướng dẫn giải

Do C_3H_8 , $C_2H_4(OH)_2$ có số mol bằng nhau nên ta có thể tách 1 nguyên tử H ở C_3H_8 và 1 nhóm $-OH$ ở $C_2H_4(OH)_2$ rồi hoán đổi vị trí cho nhau, ta sẽ được 2 ancol C_3H_7OH và C_2H_5OH . Vậy ta có thể quy đổi hỗn hợp X thành hỗn hợp ancol no, đơn chức $C_nH_{2n+1}OH$.

Phương trình phản ứng :

Khối lượng bình đựng $Ba(OH)_2$ tăng là khối lượng của CO_2 và H_2O . Kết tủa thu được là $BaCO_3$.

Theo bảo toàn khối lượng, ta có :

$$m_{\text{ancol}} + m_{O_2} = m_{CO_2} + m_{H_2O} \Rightarrow m_{O_2} = 11,136 \text{ gam} \Rightarrow n_{O_2} = 0,348 \text{ mol.}$$

$\frac{5,444}{?}$
 $\frac{16,58}{16,58}$

Theo (1) và bảo toàn nguyên tố C, ta có :

$$\begin{cases} \frac{n_{O_2}}{n_{CO_2}} = 1,5 \\ n_{BaCO_3} = n_{CO_2} \end{cases} \Rightarrow n_{BaCO_3} = n_{CO_2} = 0,232 \text{ mol} \Rightarrow m_{BaCO_3} = 0,232.197 = \boxed{45,704 \text{ gam}}$$

Ví dụ 10: Hỗn hợp X gồm 1 mol aminoaxit no, mạch hở và 1 mol amin no, mạch hở. X có khả năng phản ứng tối đa với 2 mol HCl hoặc 2 mol NaOH. Đốt cháy hoàn toàn X thu được 6 mol CO_2 , x mol H_2O và y mol N_2 . Các giá trị x, y tương ứng là

- A. 8 và 1,0.   B. 8 và 1,5.   **C. 7 và 1,0.**   D. 7 và 1,5.

(Đề thi tuyển sinh Đại học khối A năm 2010)

Hướng dẫn giải

Theo giả thiết :

$$\frac{n_{NaOH}}{n_{\text{amino axit}}} = \frac{2}{1} \Rightarrow \text{Amino axit có hai nhóm } -COOH.$$

$$\frac{n_{HCl}}{n_{\text{amin}} + n_{\text{amino axit}}} = \frac{2}{1+1} = 1 \Rightarrow \text{Amino axit và amin đều có 1 nhóm } -NH_2.$$

Như vậy amin là no, mạch hở, đơn chức, có công thức là $C_nH_{2n+1}NH_2$; aminno axit là no, mạch hở, có 1 nhóm $-NH_2$ và 2 nhóm $-COOH$, có công thức là $H_2NC_mH_{2m-1}(COOH)_2$. Do hai chất có tỉ lệ mol là 1 : 1 nên ta có thể tách 1 nguyên tử H từ $C_nH_{2n+1}NH_2$ và tách 1 nhóm $-COOH$ từ $H_2NC_mH_{2m-1}(COOH)_2$ rồi hoán đổi vị trí cho nhau, sẽ được hai amino axit là $HOCC_nH_{2n}NH_2$ và $H_2NC_mH_{2m}COOH$. Vậy coi X là hỗn hợp hai amino axit no, mạch hở, chứa 1 nhóm $-COOH$ và 1 nhóm $-NH_2$, có công thức phân tử là $C_nH_{2n+1}O_2N$.

Áp dụng bảo toàn nguyên tố C, ta có : $n_{CO_2} = \frac{\bar{n}}{6} \cdot \frac{n_{C_nH_{2n+1}O_2N}}{2} \Rightarrow \bar{n} = 3$

Áp dụng bảo toàn nguyên tố H, kết hợp với $\bar{n} = 3$, ta có :

$$2n_{H_2O} = (2\bar{n} + 1) \cdot \frac{n_{C_nH_{2n+1}O_2N}}{2} \Rightarrow n_{H_2O} = \boxed{7 \text{ mol}}$$

Áp dụng bảo toàn nguyên tố N, ta có : $2n_{N_2} = \frac{n_{C_nH_{2n+1}O_2N}}{2} \Rightarrow n_{N_2} = \boxed{1 \text{ mol}}$

3. Sử dụng hợp chất ảo

Ví dụ 1: Hỗn hợp X gồm FeO, Fe₂O₃ và Fe₃O₄. Cho khí CO qua m gam X nung nóng, sau một thời gian thu được hỗn hợp chất rắn Y và hỗn hợp khí Z. Cho toàn bộ Z vào dung dịch Ca(OH)₂ dư, đến phản ứng hoàn toàn, thu được 4 gam kết tủa. Mặt khác, hòa tan hoàn toàn Y trong dung dịch H₂SO₄ đặc, nóng (dư), thu được 1,008 lít khí SO₂ (đktc, sản phẩm khử duy nhất) và dung dịch chứa 18 gam muối. Giá trị của m là

A. 7,12.

B. 6,80.

C. 5,68.

D. 13,52.

(Đề thi tuyển sinh Đại học khối B năm 2013)

Hướng dẫn giải

Chuyển hỗn hợp Y thành hợp chất ảo Fe₂O₃.

Theo bảo toàn nguyên tố Fe, ta có :

$$n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = n_{\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3} = \frac{18}{400} = 0,045 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 0,045 \cdot 160 = 7,2 \text{ gam.}$$

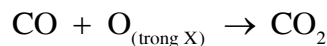
Để chuyển hỗn hợp Y thành hợp chất ảo Fe₂O₃ thì cần cho Y phản ứng với một lượng oxi là :

$$n_{\text{O}_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{2n_{\text{SO}_2}}{4} = \frac{2}{4} \cdot \frac{1,008}{22,4} = 0,0225 \text{ mol.}$$

Theo bảo toàn khối lượng, ta có :

$$\underbrace{m_{\text{Fe}_2\text{O}_3}}_{7,2} = m_Y + \underbrace{m_{\text{O}_2}}_{0,0225 \cdot 32} \Rightarrow m_Y = 6,48 \text{ gam.}$$

Trong phản ứng của X với CO, ta có :

$$\text{Suy ra : } n_{\text{O phản ứng}} = n_{\text{CO phản ứng}} = n_{\text{CO}_2 \text{ tạo thành}} = n_{\text{CaCO}_3} = \frac{4}{100} = 0,04 \text{ mol}$$

Theo bảo toàn khối lượng, ta có :

$$m_X - \underbrace{m_{\text{O phản ứng}}}_{0,04 \cdot 16} = m_Y = 6,48 \Rightarrow m_X = \boxed{7,12 \text{ gam}}$$

Ví dụ 2: Hòa tan hoàn toàn 49,6 gam hỗn hợp X gồm Fe, FeO, Fe₂O₃, Fe₃O₄ bằng H₂SO₄ đặc, nóng thu được dung dịch Y và 8,96 lít khí SO₂ (đktc). Thành phần trăm khối lượng oxi trong hỗn hợp X và khối lượng muối trong dung dịch Y là :

A. 20,97% và 160 gam.

B. 30,7% và 140 gam.

C. 20,97% và 140 gam.

D. 37,5% và 160 gam.

Hướng dẫn giải

Chuyển hỗn hợp X thành hợp chất ảo Fe₂O₃ bằng cách cho X phản ứng với một lượng O₂ là :

$$n_{\text{O}_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{2n_{\text{SO}_2}}{4} = \frac{2}{4} \cdot \frac{8,96}{22,4} = 0,2 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = \underbrace{m_X}_{49,6} + \underbrace{m_{\text{O}_2}}_{0,2 \cdot 32} = 56 \text{ gam.}$$

Theo bảo toàn nguyên tố Fe, ta có :

$$n_{\text{Fe}} = 2n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 2 \cdot \frac{56}{160} = 0,7 \text{ mol} \Rightarrow \%m_{\text{O trong X}} = \frac{49,6 - 0,7 \cdot 56}{49,6} \cdot 100\% = \boxed{20,96\%}$$

$$n_{\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3} = n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = \frac{56}{160} = 0,35 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3} = 0,35 \cdot 400 = \boxed{140 \text{ gam}}$$

Ví dụ 3: Hoà tan hoàn toàn m gam hỗn hợp X gồm Fe, FeCl₂, FeCl₃ trong H₂SO₄ đặc nóng, thoát ra 4,48 lít khí SO₂ duy nhất (đktc) và dung dịch Y. Thêm NH₃ dư vào Y thu được 32,1 gam kết tủa. Giá trị của m là :

A. 16,8.

B. 17,75.

C. 25,675.

D. 34,55.

Hướng dẫn giải

Để cho việc tính toán đơn giản, ta chuyển hỗn hợp X thành hợp chất ảo FeCl₃.

Theo bảo toàn nguyên tố Fe, ta có :

$$n_{\text{FeCl}_3} = n_{\text{Fe(OH)}_3} = \frac{32,1}{107} = 0,3 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{FeCl}_3} = 0,3 \cdot 162,5 = 48,75 \text{ gam.}$$

Để chuyển hỗn hợp X thành FeCl₃ bằng cách cho X phản ứng với một lượng Cl₂ là :

$$n_{\text{Cl}_2} = n_{\text{SO}_2} = \frac{4,48}{22,4} = 0,2 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Cl}_2} = 0,2 \cdot 71 = 14,2 \text{ gam.}$$

Theo bảo toàn khối lượng, ta có :

$$m_{\text{FeCl}_3} = m_X + m_{\text{Cl}_2} \Rightarrow m_X = \boxed{34,55 \text{ gam}}$$

48,75   ?   14,2

Ví dụ 4: Cho 11,36 gam hỗn hợp gồm Fe, FeO, Fe₂O₃ và Fe₃O₄ phản ứng hết với dung dịch HNO₃ loãng (dư), thu được 1,344 lít khí NO (sản phẩm khử duy nhất, ở đktc) và dung dịch X. Cô cạn dung dịch X thu được m gam muối khan. Giá trị của m là :

A. 49,09.

B. 34,36.

C. 35,50.

D. 38,72.

(Đề thi tuyển sinh Đại học khối A năm 2008)

Hướng dẫn giải

Chuyển hỗn hợp Fe, FeO, Fe₂O₃, Fe₃O₄ (hỗn hợp X) thành hợp chất ảo Fe₂O₃ bằng cách cho X phản ứng với một lượng O₂ là :

$$n_{\text{O}_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{3n_{\text{NO}}}{4} = \frac{3}{4} \cdot \frac{1,344}{22,4} = 0,045 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = m_X + m_{\text{O}_2} = 12,8 \text{ gam.}$$

11,36   0,045 \cdot 32

Theo bảo toàn nguyên tố Fe, ta có :

$$n_{\text{Fe(NO}_3)_3} = 2n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 2 \cdot \frac{12,8}{160} = 0,16 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe(NO}_3)_3} = 0,16 \cdot 242 = \boxed{38,72 \text{ gam}}$$

Ví dụ 5: Khi oxi hoá chậm m gam Fe ngoài không khí thu được 12 gam hỗn hợp X gồm FeO, Fe₂O₃, Fe₃O₄ và Fe dư. Hoà tan X vừa đủ bởi 200 ml dung dịch HNO₃, thu được 2,24 lít NO duy nhất (đktc). Giá trị m và nồng độ mol của dung dịch HNO₃ là :

A. 10,08 gam và 1,6M.

B. 10,08 gam và 2M.

C. 10,08 gam và 3,2M.

D. 5,04 gam và 2M.

(Đề thi thử Đại học lần 2 – THPT Chuyên Hùng Vương – Phú Thọ, năm học 2008 – 2009)

Hướng dẫn giải

Chuyển hỗn hợp Fe, FeO, Fe₂O₃, Fe₃O₄ (hỗn hợp X) thành hợp chất ảo Fe₂O₃ bằng cách cho X phản ứng với một lượng O₂ là :

$$n_{\text{O}_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{3n_{\text{NO}}}{4} = \frac{3}{4} \cdot \frac{2,24}{22,4} = 0,075 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = m_A + m_{\text{O}_2} = 14,4 \text{ gam.}$$

12   0,075 \cdot 32

Theo bảo toàn nguyên tố Fe và N, ta có :

$$n_{\text{Fe}} = n_{\text{Fe(NO}_3)_3} = 2n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 2 \cdot \frac{14,4}{160} = 0,18 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe}} = 0,18 \cdot 56 = \boxed{10,08 \text{ gam}};$$

$$n_{\text{HNO}_3} = 3 \underbrace{n_{\text{Fe(NO}_3)_3}}_{0,18} + \underbrace{n_{\text{NO}}}_{0,1} = 0,64 \text{ mol} \Rightarrow [\text{HNO}_3] = \frac{0,64}{0,2} = \boxed{3,2\text{M}}$$

Ví dụ 6: Cho 22,72 gam hỗn hợp X gồm Fe, FeO, Fe₂O₃ và Fe₃O₄ phản ứng hết với dung dịch HNO₃ loãng dư thu được V lít khí NO (duy nhất ở đktc) và dung dịch Y. Cô cạn dung dịch Y thu được 77,44 gam muối khan. Giá trị của V là

A. 5,6.

B. 4,48.

C. 2,688.

D. 2,24.

(Đề thi thử Đại học lần 1 – THPT Chuyên Bắc Ninh, năm học 2008 – 2009)

Hướng dẫn giải

Chuyển X thành hợp chất ảo Fe_2O_3 .

Theo giả thiết :

$$n_{\text{Fe}(\text{NO}_3)_3} = \frac{77,44}{242} = 0,32 \text{ mol} \Rightarrow n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = \frac{n_{\text{Fe}(\text{NO}_3)_3}}{2} = 0,16 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 25,6 \text{ gam.}$$

Chuyển X thành Fe_2O_3 bằng cách cho X phản ứng với một lượng O_2 là :

$$n_{\text{O}_2} = \frac{25,6 - 22,72}{32} = 0,09 \text{ mol.}$$

Theo bảo toàn electron, ta có : $3n_{\text{NO}} = 4n_{\text{O}_2} \Rightarrow n_{\text{NO}} = 0,12 \text{ mol} \Rightarrow V_{\text{NO}(\text{đktc})} = \boxed{2,688 \text{ lít}}$

Ví dụ 7: Cho 45 gam hỗn hợp bột Fe và Fe_3O_4 vào V lít dung dịch HCl 1M, khuấy đều để các phản ứng xảy ra hoàn toàn, thấy thoát ra 4,48 lít khí (đktc) và 5 gam kim loại không tan. Giá trị của V là

- A. 1,4 lít   B. 0,4 lít   C. 1,2 lít   D. 0,6 lít

(Đề thi thử đại học lần 3 – THPT Quỳnh Lưu 1 – Nghệ An, năm 2011)

Hướng dẫn giải

Vì sau phản ứng Fe dư 5 gam nên muối tạo thành là FeCl_2 . Khối lượng Fe và Fe_3O_4 tham gia phản ứng là 40 gam.

Chuyển hỗn hợp 40 gam Fe, Fe_3O_4 thành FeO thì cần cho phản ứng với một lượng O_2 là :

$$n_{\text{O}_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{2n_{\text{H}_2}}{4} = \frac{2}{4} \cdot \frac{4,48}{22,4} = 0,1 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{FeO}} = \underbrace{m_{\text{Fe}, \text{Fe}_3\text{O}_4}}_{40} + \underbrace{m_{\text{O}_2}}_{0,1 \cdot 32} = 43,2 \text{ gam.}$$

$$\Rightarrow n_{\text{FeO}} = \frac{43,2}{72} = 0,6 \text{ mol} \Rightarrow \underbrace{n_{\text{HCl}} = 2n_{\text{FeCl}_2} = 2n_{\text{FeO}}}_{\text{Bảo toàn nguyên tố Fe và Cl}} = 1,2 \text{ mol} \Rightarrow \boxed{V_{\text{HCl} 1\text{M}} = 1,2 \text{ lít}}$$

Ví dụ 8: Cho 24,8 gam hỗn hợp X gồm kim loại kiềm thổ M và oxit của nó tác dụng với HCl dư ta thu được 55,5 gam muối khan và 4,48 lít khí H_2 (ở đktc). Kim loại M là

- A. Sr.   B. Ba.   C. Ca.   D. Mg.

(Đề thi thử Đại học – THPT Chuyên Bắc Ninh)

Hướng dẫn giải

Chuyển hỗn hợp X thành thành hợp chất ảo MO bằng cách cho X phản ứng với một lượng O_2 là:

$$n_{\text{O}_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{2n_{\text{H}_2}}{4} = \frac{2}{4} \cdot \frac{4,48}{22,4} = 0,1 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{MO}} = \underbrace{m_X}_{24,8} + \underbrace{m_{\text{O}_2}}_{0,1 \cdot 32} = 28 \text{ gam.}$$

$$n_{\text{MO}} = n_{\text{MCl}_2} = \frac{55,5 - 28}{71 - 16} = 0,5 \text{ mol} \Rightarrow M_{\text{MO}} = \frac{28}{0,5} = 56 \Rightarrow M + 16 = 56 \Rightarrow \boxed{M = 40 \text{ (Ca)}}$$

Ví dụ 9: Cho 18,5 gam hỗn hợp Z gồm Fe, Fe_3O_4 tác dụng với 200 ml dung dịch HNO_3 loãng đun nóng và khuấy đều. Sau khi phản ứng xảy ra hoàn toàn thu được 2,24 lít khí NO duy nhất (đktc), dung dịch Z và còn lại 1,46 gam kim loại. Tính nồng độ mol/lít của dung dịch HNO_3 và khối lượng muối trong dung dịch Z.

- A. 3,2M và 54 gam.   B. 1,8M và 36,45 gam.
C. 1,6M và 24,3 gam.   D. 3,2M và 48,6 gam.

(Đề thi thử đại học lần 4 – THPT Quỳnh Lưu 1 – Nghệ An, năm học 2010 – 2011)

Hướng dẫn giải

Vì sau phản ứng còn dư 1,46 gam Fe nên phản ứng chỉ tạo ra $\text{Fe}(\text{NO}_3)_2$.

$$m_{\text{Z phản ứng}} = 18,5 - 1,46 = 17,04 \text{ gam.}$$

Để chuyển 17,04 gam hỗn hợp Z thành hợp chất ảo FeO thì cần cho Z phản ứng với một lượng O_2 là :

III. BÀI TẬP VẬN DỤNG

Bài tập dành cho học sinh lớp 10

Câu 1: Hỗn hợp X gồm Mg, MgO, Ca và CaO. Hòa tan 10,72 gam X vào dung dịch HCl vừa đủ thu được 3,248 lít khí (đktc) và dung dịch Y. Trong Y có 12,35 gam $MgCl_2$ và x gam $CaCl_2$. Giá trị x là

- A. 33,05.   **B. 15,54.**   C. 31,08.   D. 21,78.

(Đề thi thử đại học lần 1 – THPT Quỳnh Lưu 1 – Nghệ An, năm học 2012 – 2013)

Câu 2: Hòa tan hoàn toàn 2,44 gam hỗn hợp bột X gồm Fe_xO_y và Cu bằng dung dịch H_2SO_4 đặc nóng (dư). Sau phản ứng thu được 0,504 lít khí SO_2 (sản phẩm khử duy nhất, ở đktc) và dung dịch chứa 6,6 gam hỗn hợp muối sunfat. Công thức của oxit sắt là :

- A. Fe_2O_3 .   **B. FeO.**   C. Fe_3O_4 .   D. FeO hoặc Fe_3O_4 .

Câu 3: Nung m gam bột sắt trong oxi, thu được 4,5 gam hỗn hợp chất rắn X. Hòa tan hết hỗn hợp X trong dung dịch H_2SO_4 đặc nóng (dư) thoát ra 1,26 lít (ở đktc) SO_2 (là sản phẩm khử duy nhất). Giá trị của m là

- A. 2,52.   B. 2,32.   C. 2,22.   **D. 3,78.**

(Đề thi thử Đại học lần 4 – THPT Chuyên Vĩnh Phúc, năm học 2012 – 2013)

Câu 4: Nung m gam Cu trong oxi, thu được hỗn hợp chất rắn X có khối lượng 24,8 gam gồm Cu_2O , CuO, Cu. Hòa tan hoàn toàn X trong dung dịch H_2SO_4 đặc nóng, thu được 4,48 lít khí SO_2 (đktc). Giá trị của m là :

- A. 22,4 gam.**   B. 2,24 gam.   C. 6,4 gam.   D. 32 gam.

(Đề thi thử đại học lần 3 – THPT Chuyên Nguyễn Huệ – Hà Nội, năm học 2011 – 2012)

Câu 5: Nung m gam bột sắt trong oxi, thu được 3 gam hỗn hợp chất rắn X. Hòa tan hết hỗn hợp X trong dung dịch HNO_3 (dư), thoát ra 0,56 lít (ở đktc) NO (là sản phẩm khử duy nhất). Giá trị của m là :

- A. 2,52.**   B. 2,22.   C. 2,62.   D. 2,32.

(Đề thi tuyển sinh Đại học khối B năm 2007)

Câu 6: Cho 17,04 gam hỗn hợp X gồm Fe, FeO, Fe_2O_3 và Fe_3O_4 phản ứng hết với dung dịch HNO_3 loãng dư thu được 2,016 lít khí NO (sản phẩm khử duy nhất ở đktc) và dung dịch Y. Cô cạn dung dịch Y thu được m gam muối khan. Giá trị của m là

- A. 53,250.   **B. 58,080.**   C. 73,635.   D. 51,900.

(Đề thi thử Đại học lần 1 – THPT Chuyên Bắc Ninh, năm học 2011 – 2012)

Bài tập dành cho học sinh lớp 11, 12

Câu 7: Hòa tan hoàn toàn 2,9 gam hỗn hợp gồm kim loại M và oxit của nó vào nước, thu được 500 ml dung dịch chứa một chất tan có nồng độ 0,04M và 0,224 lít khí H_2 (ở đktc). Kim loại M là

- A. Ca.   **B. Ba.**   C. K.   D. Na.

(Đề thi tuyển sinh Đại học khối B năm 2009)

Câu 8*: Cho 11,36 gam hỗn hợp M gồm Fe, FeO, Fe_2O_3 , Fe_3O_4 phản ứng hết với dung dịch HNO_3 loãng dư, thu được 1,344 lít (đktc) khí NO (là sản phẩm khử duy nhất) và dung dịch X. Dung dịch X có thể hoà tan được tối đa 11,2 gam Fe. Số mol của HNO_3 có trong dung dịch ban đầu là (biết sản phẩm khử của HNO_3 trong các phản ứng là NO) :

- A. 0,94 mol.   B. 0,64 mol.   **C. 0,86 mol.**   D. 0,78 mol.

(Đề thi thử đại học lần 2 – THPT Chuyên Nguyễn Huệ – Hà Nội, năm học 2011 – 2012)

Câu 9*: Cho 38,04 gam hỗn hợp X gồm Mg, Ca, MgO, CaO, $MgCO_3$, $CaCO_3$ tác dụng với dung dịch HCl vừa đủ, thu được 9,408 lít hỗn hợp khí (đktc) có tỉ khối so với hydro là 12,5 và dung dịch chứa 25,65 gam $MgCl_2$ và m gam $CaCl_2$. Giá trị của m là

- A. 39,96 gam.**   B. 41,07 gam.   C. 38,85 gam.   D. 37,74 gam.

Câu 10: Dung dịch X chứa các ion: CO_3^{2-} , SO_3^{2-} , SO_4^{2-} , 0,1 mol HCO_3^- , 0,3 mol HSO_3^- và 0,1 mol K^+ . Thêm V lít dung dịch $Ba(OH)_2$ 1M vào X thì thu được lượng kết tủa lớn nhất. Giá trị nhỏ nhất của V là :

- A. 0,15.   **B. 0,25.**   C. 0,20.   D. 0,30.

Câu 11: Dung dịch X chứa a mol Na^+ ; b mol HCO_3^- ; c mol CO_3^{2-} và d mol HSO_3^- . Để tạo kết tủa lớn nhất người ta phải dùng vừa hết 100 ml dung dịch Ca(OH)_2 x mol/l. Biểu thức tính x theo a và b là:

A. $x = \frac{a+b}{0,1}$.   B. $x = \frac{a+b+c}{0,2}$.   C. $x = \frac{a+b}{0,3}$.   D. $x = \frac{a+b+d}{0,2}$.

Câu 12: Một loại nước cứng có chứa Ca^{2+} 0,002M; Mg^{2+} 0,003M và HCO_3^- . Hãy cho biết cần lấy bao nhiêu ml dung dịch Ca(OH)_2 0,05M để biến 1 lít nước cứng đó thành nước mềm (coi như các phản ứng xảy ra hoàn toàn và kết tủa thu được gồm CaCO_3 và Mg(OH)_2).

A. 200 ml.   B. 140 ml.   C. 100 ml.   D. 160 ml.

(Đề thi thử đại học lần 4 – THPT Chuyên Nguyễn Huệ – Hà Nội, năm học 2010 – 2011)

Câu 13*: Trong một cốc nước có hoà tan a mol $\text{Ca(HCO}_3)_2$ và b mol $\text{Mg(HCO}_3)_2$. Để làm mềm nước trong cốc cần dùng V lít nước vôi trong, nồng độ p mol/lít. Biểu thức liên hệ giữa V với a, b, p là :

A. $V = (a+2b)/p$.   B. $V = (a+b)/2p$.   C. $V = (a+b)/p$.   D. $V = (a+b)p$.

Câu 14: Đốt cháy hoàn toàn a hỗn hợp X gồm butan, but-1-en, etilen, xiclopropan, axetilen (tỉ lệ mol của butan và axetilen là 1 : 1). Sau phản ứng thu được 33,6 lít CO_2 (đktc). Giá trị của a là :

A. 24 gam.   B. 23 gam.   C. 20 gam.   D. 21 gam.

Câu 15: Đốt cháy hoàn toàn một lượng hỗn hợp X gồm metan, propen, metylxiclopropan, benzen (tỉ lệ mol của metan và benzen là 3 : 1). Sau phản ứng thu được 35,84 lít CO_2 (đktc) và m gam H_2O . Giá trị của m là :

A. 28,8 gam.   B. 43,2 gam.   C. 20 gam.   D. 30 gam.

Câu 16*: Hỗn hợp X gồm 2 ancol là propan-2-ol và glixerol có tỉ lệ mol 1 : 1. Đốt cháy hết m gam hỗn hợp X, thu được 1,68 lít CO_2 (đktc). Cũng cho m gam X tác dụng hết với Na dư, sau phản ứng thu được V lít H_2 (đktc). Giá trị của V là :

A. 0,56 lít.   B. 0,84 lít.   C. 0,42 lít.   D. 1,68 lít.

Câu 17*: Hỗn hợp X gồm etylen glicol, ancol etylic, ancol propylic và hexan trong đó số mol hexan bằng số mol etylen glycol. Cho m gam hỗn hợp X tác dụng với Na dư thu được 0,4032 lít H_2 (đktc). Mặt khác đốt m gam hỗn hợp X cần 4,1664 lít O_2 (đktc). Giá trị của m là

A. 2,235.   B. 1,788.   C. 2,682.   D. 2,384.

(Đề thi thử đại học lần 2 - Trường THPT Chuyên Bến Tre, năm học 2011 - 2012)

PHÂN TÍCH VÀ HƯỚNG DẪN GIẢI

1B	2B	3D	4A	5A	6B	7B	8C	9A	10B
11D	12D	13A	14D	15A	16A	17D			

Câu 1: Tạo hỗn hợp ảo MgO và CaO bằng cách cho X phản ứng với O_2 .

$$m_{(\text{MgO}, \text{CaO})} = m_{(\text{Mg}, \text{Ca}, \text{CaO}, \text{MgO})} + m_{\text{O}_2} = 10,72 + \frac{2}{4} \cdot \frac{3,248}{22,4} \cdot 32 = 13,04 \text{ gam.}$$

$$n_{\text{MgO}} = n_{\text{MgCl}_2} = \frac{12,35}{95} = 0,13 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{MgO}} = 0,13 \cdot 40 = 5,2 \text{ gam.}$$

$$n_{\text{CaCl}_2} = n_{\text{CaO}} = \frac{13,04 - 5,2}{56} = 0,14 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{CaCl}_2} = 0,14 \cdot 111 = \boxed{15,54 \text{ gam}}$$

Câu 2: Tạo hỗn hợp ảo Fe_2O_3 và CuO bằng cách cho X phản ứng với O_2 .

$$m_{(\text{Fe}_2\text{O}_3, \text{CuO})} = m_{(\text{Fe}_x\text{O}_y, \text{Cu})} + m_{\text{O}_2} = 2,44 + \frac{2}{4} \cdot \frac{0,504}{22,4} \cdot 32 = 2,8 \text{ gam.}$$

Vậy ta có hệ phương trình :

$$\begin{cases} 160n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} + 80n_{\text{CuO}} = 2,8 \\ 400n_{\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3} + 160n_{\text{CuSO}_4} = 6,6 \\ n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = n_{\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3}; n_{\text{CuO}} = n_{\text{CuSO}_4} \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 0,0125 \\ n_{\text{CuO}} = 0,01 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} n_{\text{Fe}} = 0,025 \\ n_{\text{Cu}} = 0,01 \end{cases}$$

$$n_{\text{O trong X}} = \frac{2,44 - 0,025 \cdot 56 - 0,01 \cdot 64}{16} = 0,025 \Rightarrow \frac{n_{\text{Fe}}}{n_{\text{O}}} = \frac{0,025}{0,025} = \frac{1}{1} \Rightarrow \text{Fe}_x\text{O}_y \text{ là } \boxed{\text{FeO}}$$

Câu 3: Tạo hợp chất ảo Fe_2O_3 bằng cách cho X phản ứng với O_2 .

$$m_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = m_X + m_{\text{O}_2} = 4,5 + \frac{2}{4} \cdot \frac{1,26}{22,4} \cdot 32 = 5,4 \text{ gam} \Rightarrow n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = \frac{5,4}{160} = 0,03375 \text{ mol}$$

$$\Rightarrow n_{\text{Fe}} = 2n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 0,0675 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe}} = 0,0675 \cdot 56 = \boxed{3,78 \text{ gam}}$$

Câu 4: Tạo hợp chất ảo CuO bằng cách cho X phản ứng với O_2 .

$$m_{\text{CuO}} = m_X + m_{\text{O}_2} = 24,8 + \frac{2}{4} \cdot \frac{4,48}{22,4} \cdot 32 = 28 \text{ gam} \Rightarrow n_{\text{CuO}} = \frac{28}{80} = 0,35 \text{ mol}$$

$$\Rightarrow n_{\text{Cu}} = n_{\text{CuO}} = 0,35 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Cu}} = 0,35 \cdot 64 = \boxed{22,4 \text{ gam}}$$

Câu 5: Tạo hợp chất ảo Fe_2O_3 bằng cách cho X phản ứng với O_2 .

$$m_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = m_X + m_{\text{O}_2} = 3 + \frac{3}{4} \cdot \frac{0,56}{22,4} \cdot 32 = 3,6 \text{ gam} \Rightarrow n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = \frac{3,6}{160} = 0,0225 \text{ mol}$$

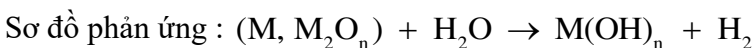
$$\Rightarrow n_{\text{Fe}} = 2n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 0,045 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe}} = 0,045 \cdot 56 = \boxed{2,52 \text{ gam}}$$

Câu 6: Tạo hợp chất ảo Fe_2O_3 bằng cách cho X phản ứng với O_2 .

$$m_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = m_X + m_{\text{O}_2} = 17,04 + \frac{3}{4} \cdot \frac{2,016}{22,4} \cdot 32 = 19,2 \text{ gam} \Rightarrow n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = \frac{19,2}{160} = 0,12 \text{ mol}$$

$$\Rightarrow n_{\text{Fe}(\text{NO}_3)_3} = 2n_{\text{Fe}_2\text{O}_3} = 0,24 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{Fe}(\text{NO}_3)_3} = 0,24 \cdot 242 = \boxed{58,08 \text{ gam}}$$

Câu 7:

$$n_{\text{M}(\text{OH})_n} = 0,04 \cdot 0,5 = 0,02 \text{ mol}; n_{\text{H}_2} = \frac{0,224}{22,4} = 0,01 \text{ mol.}$$

Tạo hợp chất ảo M_2O_n bằng cách cho M và M_2O_n phản ứng với O_2 .

$$m_{\text{M}_2\text{O}_n} = m_{(\text{M}, \text{M}_2\text{O})} + m_{\text{O}_2} = 2,9 + \frac{2}{4} \cdot 0,01 \cdot 32 = 3,06 \text{ gam.}$$

$$n_{M(OH)_n} = 2n_{M_2O_n} \Rightarrow n_{M_2O_n} = 0,01 \text{ mol} \Rightarrow M_{M_2O_n} = \frac{3,06}{0,01} = 306$$

$$\Rightarrow 2M + 16n = 306 \Rightarrow \begin{cases} n = 2 \\ M = 137 \text{ (Ba)} \end{cases}$$

Câu 8*: Tạo hợp chất ảo Fe_2O_3 bằng cách cho M phản ứng với O_2 .

$$m_{Fe_2O_3} = m_{(Fe, Fe_2O_3, Fe_3O_4, FeO)} + m_{O_2} = 11,36 + \frac{3}{4} \cdot \frac{1,344}{22,4} \cdot 32 = 12,8 \text{ gam} \Rightarrow n_{Fe_2O_3} = \frac{12,8}{160} = 0,08 \text{ mol.}$$

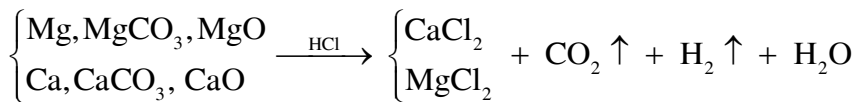
Coi như Fe và Fe_2O_3 phản ứng với HNO_3 để tạo ra muối $Fe(NO_3)_2$ (vì dung dịch X hòa tan tối đa Fe).

$$2n_{Fe} = 2n_{Fe_2O_3} + 3n_{NO} \Rightarrow n_{NO} = 0,08 \Rightarrow \sum n_{NO \text{ tạo thành}} = 0,06 + 0,08 = 0,14 \text{ mol.}$$

$$\Rightarrow n_{HNO_3} = 2n_{Fe(NO_3)_2} + \sum n_{NO} = 2(n_{Fe} + 2n_{Fe_2O_3}) + \sum n_{NO} = \boxed{0,86 \text{ mol}}$$

Câu 9:

Sơ đồ phản ứng :

Theo giả thiết, ta có :

$$\begin{cases} n_{CO_2} + n_{H_2} = \frac{9,408}{22,4} = 0,42 \\ 44n_{CO_2} + 2n_{H_2} = 0,42 \cdot 12 \cdot 5 \cdot 2 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} n_{CO_2} = 0,23 \text{ mol} \\ n_{H_2} = 0,19 \text{ mol} \end{cases}$$

Để chuyển hỗn hợp X thành hỗn hợp ảo X' MgO, CaO , ta thêm một lượng O_2 vào X là

$$n_{O_2} = \frac{n_{\text{electron trao đổi}}}{4} = \frac{2n_{H_2}}{4} = 0,095 \text{ mol và bớt 1 lượng } CO_2 \text{ là } 0,23 \text{ mol.}$$

$$\text{Suy ra : } m_{X'} = 38,04 + \underbrace{0,095 \cdot 32}_{m_{O_2}} - \underbrace{0,23 \cdot 44}_{m_{CO_2}} = 30,96 \text{ gam.}$$

Theo bảo toàn nguyên tố Mg, Ca, ta có :

$$\begin{cases} n_{MgO} = n_{MgCl_2} = 0,27 \\ n_{CaCl_2} = n_{CaO} = \frac{30,96 - 0,27 \cdot 40}{56} = 0,36 \end{cases} \Rightarrow m_{CaCl_2} = 0,36 \cdot 111 = \boxed{39,96 \text{ gam}}$$

Câu 10:

Chuyển dung dịch X thành dung dịch ảo X' gồm các ion $CO_3^{2-}, SO_3^{2-}, SO_4^{2-}, 0,4 \text{ mol } H^+$, và $0,1 \text{ mol } K^+$.

Cho $Ba(OH)_2$ vào X' tạo ra kết tủa là $BaCO_3, BaSO_3, BaSO_4$. Như vậy các ion H^+, K^+ được thay thế bằng ion Ba^{2+} .

Áp dụng bảo toàn điện tích, ta có :

$$2n_{Ba^{2+}} = n_{H^+} + n_{K^+} \Rightarrow n_{Ba^{2+}} = 0,25 \text{ mol} \Rightarrow n_{Ba(OH)_2} = 0,25 \text{ mol} \Rightarrow V_{\text{dd } Ba(OH)_2 \text{ 1M (min)}} = \boxed{0,25 \text{ lít}}$$

Câu 11:

Chuyển dung dịch X thành dung dịch ảo X' gồm các ion $CO_3^{2-}, SO_3^{2-}, (b + d) \text{ mol } H^+$, và a mol Na^+ .

Cho $Ca(OH)_2$ vào X' tạo ra kết tủa là $CaCO_3, CaSO_3$. Như vậy các ion H^+, Na^+ được thay thế bằng ion Ca^{2+} .

Áp dụng bảo toàn điện tích, ta có :

$$2n_{\text{Ca}^{2+}} = n_{\text{H}^+} + n_{\text{Na}^+} \Rightarrow n_{\text{Ca}^{2+}} = \frac{a+b+d}{2} \text{ mol} \Rightarrow n_{\text{Ca(OH)}_2} = \frac{a+b+d}{2} \text{ mol} \Rightarrow [\text{Ca(OH)}_2] = \boxed{\frac{a+b+d}{0,2}}$$

Câu 12:

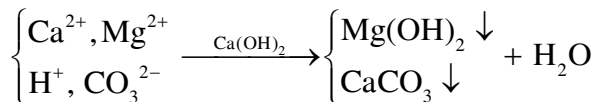
Sử dụng bảo toàn điện tích trong dung dịch nước cứng, ta có :

$$n_{\text{HCO}_3^-} = 2n_{\text{Ca}^{2+}} + 2n_{\text{Mg}^{2+}} = 0,01 \text{ mol.}$$

0,002.1   0,003.1

Chuyển dung dịch nước cứng thành dung dịch ảo X chứa 0,002 mol Ca²⁺, 0,003 mol Mg²⁺, 0,01 mol H⁺ và 0,01 mol CO₃²⁻.

Sơ đồ phản ứng của X với dung dịch Ca(OH)₂:

Khi cho V lít dung dịch Ca(OH)₂ 0,05M vào X, xảy ra phản ứng của ion Ca²⁺ (trong X và trong Ca(OH)₂), với ion CO₃²⁻ tạo kết tủa. Ta có :

$$n_{\text{Ca}^{2+}} = n_{\text{CO}_3^{2-}} \Rightarrow 0,002 + 0,05V = 0,01 \Rightarrow V = 0,16 \text{ lít} = \boxed{160 \text{ ml}}$$

Câu 13:

Chuyển dung dịch nước cứng thành dung dịch ảo X chứa a mol Ca²⁺, b mol Mg²⁺, (2a+2b) mol H⁺ và (2a+2b) mol CO₃²⁻.

Khi cho V lít dung dịch Ca(OH)₂ pM vào X, xảy ra phản ứng của ion Ca²⁺ (trong X và trong Ca(OH)₂), với ion CO₃²⁻ tạo kết tủa. Ta có :

$$n_{\text{Ca}^{2+}} = n_{\text{CO}_3^{2-}} \Rightarrow a + Vp = 2a + 2b \Rightarrow \boxed{V = \frac{a+2b}{p}}$$

Câu 14:

Hỗn hợp X gồm các chất có công thức phân tử là C₄H₁₀, C₂H₄, C₃H₆, C₂H₂. Vì C₄H₁₀ và C₂H₂ có tỉ lệ mol là 1:1 nên có thể tách hai nguyên tử H ở C₄H₁₀ chuyển sang C₂H₂.

Vậy có thể chuyển X thành hỗn hợp ảo X' gồm C₄H₈, C₃H₆, C₂H₄. Để thấy các chất trong X' đều có dạng chung là C_nH_{2n}.

Theo bảo toàn nguyên tố C và mối quan hệ giữa số mol của C và H trong X', ta có :

$$\left\{ \begin{array}{l} n_{\text{C}} = n_{\text{CO}_2} = \frac{3,36}{22,4} = 0,15 \\ n_{\text{H}} = 2n_{\text{C}} = 0,3 \end{array} \right. \Rightarrow m_{\text{X}} = m_{\text{X}'} = \underbrace{0,15 \cdot 12}_{m_{\text{C}}} + \underbrace{0,3 \cdot 1}_{m_{\text{H}}} = \boxed{2,1 \text{ gam}}$$

Câu 15:

Công thức phân tử của các chất trong hỗn hợp X là CH₄, C₄H₈, C₆H₆. Tỉ lệ số mol của CH₄ và C₆H₆ là 3 : 1, nên giả sử trong hỗn hợp có 3 phân tử CH₄ thì sẽ có 1 phân tử C₆H₆. Từ 3 phân tử CH₄, mỗi phân tử tách lấy 2 nguyên tử H chuyển cho C₆H₆ khi đó ta sẽ được hỗn hợp ảo X' là CH₂, C₆H₁₂, C₄H₈. Để thấy các chất trong X' đều có dạng chung là C_nH_{2n}.

Trong phản ứng đốt cháy X', ta có :

$$n_{\text{H}_2\text{O}} = n_{\text{CO}_2} = \frac{35,84}{22,4} = 1,6 \text{ mol} \Rightarrow m_{\text{H}_2\text{O}} = 1,6 \cdot 18 = \boxed{28,8 \text{ gam}}$$

Câu 16:

Công thức phân tử của các chất trong X là C_3H_7OH và $C_3H_5(OH)_3$. Vì hai chất trong X có tỉ lệ mol là 1 : 1, nên ta tách 1 nguyên tử H từ C_3H_7OH và 1 nhóm $-OH$ từ $C_3H_5(OH)_3$ rồi đổi vị trí cho nhau, sẽ được chất có công thức phân tử là $C_3H_6(OH)_2$.

Theo bảo toàn nguyên tố C và tỉ lệ số mol C và số mol nhóm OH trong $C_3H_6(OH)_2$, ta có :

$$\begin{cases} n_C = n_{CO_2} = 0,075 \text{ mol} \\ \frac{n_C}{n_{OH}} = \frac{3}{2} \end{cases} \Rightarrow n_{OH} = 0,05 \text{ mol}$$

Trong phản ứng của $C_3H_6(OH)_2$ với Na, theo bảo toàn nguyên tố H, ta có :

$$n_{OH} = 2n_{H_2} \Rightarrow n_{H_2} = 0,025 \Rightarrow V_{H_2}(\text{đktc}) = 0,025 \cdot 22,4 = \boxed{0,56 \text{ lít}}$$

Câu 17:

Vì hexan (C_6H_{14}) và $C_2H_4(OH)_2$ có số mol bằng nhau nên bớt một nhóm $-OH$ của $C_2H_4(OH)_2$ sang C_6H_{14} và chuyển một nguyên tử hydro của C_6H_{14} sang $C_2H_4(OH)_2$ thì công thức chung của các chất trong X là $C_nH_{2n+1}OH$.

Trong phản ứng của X với Na, theo bảo toàn nguyên tố H, ta có :

$$n_{C_nH_{2n+1}OH} = 2n_{H_2} = 2 \cdot \frac{0,4032}{22,4} = 0,036 \text{ mol.}$$

Theo bảo toàn nguyên tố O_2 và mối quan hệ giữa số mol CO_2 , H_2O và $C_nH_{2n+1}OH$, ta có :

$$\begin{cases} \underbrace{n_{C_nH_{2n+1}OH}}_{0,036} + 2 \underbrace{n_{O_2}}_{0,186} = 2n_{CO_2} + n_{H_2O} \\ n_{H_2O} - n_{CO_2} = \underbrace{n_{C_nH_{2n+1}OH}}_{0,036} \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} n_{CO_2} = 0,124 \\ n_{H_2O} = 0,16 \end{cases}$$

$$\Rightarrow m_X = \underbrace{0,124 \cdot 12}_{m_C} + \underbrace{0,16 \cdot 2}_{m_H} + \underbrace{0,036 \cdot 16}_{m_O} = \boxed{2,384 \text{ gam}}$$